

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

кафедра адміністративної діяльності факультету правоохоронної діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ООК 27 «ПРАВО РАДИ ЄВРОПИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»**

**обов'язкова
для набору 2021 року**

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	08 «Право»
Спеціальність:	081«Право»
Кваліфікація:	бакалавр права
Форма здобуття освіти:	денна

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
Протокол від 26 квітня 2021 року №14.
Начальник (завідувач) кафедри адміністративної
діяльності
полковник юстиції

Андрій МОТА

Анотація

Навчальна дисципліна «Право Ради Європи та ЄС» є обов'язковою для вивчення ОПП «Право». Вивчається протягом 5 – го семестру на кафедрі адміністративної діяльності. Закінчується навчальна дисципліна складанням диференційованого заліку у 5-му семестрі.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Право Ради Європи та ЄС» є підготовка висококваліфікованого фахівця з професійними знаннями і навичками в сфері законодавства Європейського Союзу та Ради Європи, необхідними для успішного вирішення службових завдань. Навчальна дисципліна передбачає оволодіння студентами питаннями побудови правової системи Європейського Союзу, правового статусу Ради Європи, загальними положеннями щодо функціонування інституційного та правового механізму Європейського Союзу та Ради Європи, ознайомлення із джерелами права Ради Європи та Європейського Союзу, нормативні акти Європейського Союзу, що регулюють діяльність у сфері охорони кордонів, осмислення співвідношення права Ради Європи та Європейського Союзу і національного права України.

Завданням навчальної дисципліни «Право Ради Європи та ЄС» є підвищення загального освітнього рівня студентів; поглиблення теоретичних знань про сутність та принципи права Європейського Союзу; дати характеристику елементам, що традиційно складають вчення будь-якого виду юридичного процесу; з'ясування основних положень щодо механізмів реалізації рішень Європейського Союзу;

Викладач: згідно форми А-4.03.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Навчальний клас (503); Навчальний клас (510); Навчальний клас (509); бланки процесуальних документів адміністративно-юрисдикційної діяльності Державної прикордонної служби України, мультимедійне забезпечення.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин																Форми підсумкового контролю							
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік		
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	* модульний контроль	підсумковий контроль	-----	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання					курсова робота	контрольна робота
3	5	3	90	30	16					20			4		20	20							30		+	
Усього за дисципліну		3	90	30	16					20			4		20	20							30		+	

Основні методи навчання: МН1.1- 1.4; МН1.6; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.5; МН3.9; МН4.2; МН4.3.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК1.4; МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.2; МК3.3; МК4.1; МК4.4.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ СТУДЕНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	МК1.1; МК1.4; МК2.4; МК4.1; МК4.4.
ЗК-12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2.
ЗК-13	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	МК1.1; МК1.4; МК2.4; МК4.1; МК4.4.
ЗК-15	Прагнення до збереження навколишнього середовища	МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.1
Фахові компетентності		
ФК-3	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи	МК1.1; МК1.4; МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.2; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ФК-4	Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.	МК1.1; МК1.4; МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.2; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ФК-5	Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.	МК1.1; МК1.4; МК2.4; МК4.1; МК4.4.
ФК-10	Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.	МК1.1; МК1.4; МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.2; МК3.3; МК4.1; МК4.4.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;	МН1.1; МН1.3; МН2.1; МН 2.3; МН 3.2; МН3.5; МН3.9; МН4.2;	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.3;;МК4.4.
ПРН-18	Виявляти знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН2.1; МН 2.3; МН 3.2; МН3.5; МН3.9; МН4.2;	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.4; МК3.3;;МК4.4.
ПРН-23	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН2.1; МН 2.3; МН 3.2;	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН2.1; МН 2.3; МН 3.2; МН3.5; МН3.9;

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

4.3. План проходження навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин			Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3			
3	4	5	6	7	Індивідуальне завдання	10	11	12
1	Європейський Союз та його правова система: основні етапи еволюції.		Л2	Сз2	ІР (реферат)	9 ІР 1-2	1/1Л(2); 1/2Сз(2); 2/1Л(2); 2/2Сз(2);	8
2	Право Європейського Союзу: поняття, принципи, джерела, система	6	Л2	Сз2	ІР (реферат)	10 ІР 3	3/1Л(2); 3/2Сз(2); 4/1Л(2);	6
3	Компетенція та сфери діяльності Європейського Союзу та Європейського Співтовариства.	6	Л2	Сз2	ІР (реферат)	11 ІР 4-5	4/2Сз(2);5/1Л(2); 5/2Сз(4)	8
4	Інститути та органи Європейського Союзу.	6	Л2	Сз2	ІР (реферат)	12 ІР 6	6/1Л(2); 6/2Сз(4); 7/1Л(4); 7/2 Сз(4)	14
5	Основи правового статусу людини і громадянина в Європейському Союзі.	6	Л2	Сз4	ІР (реферат)	01	Дз	4
6	Європейський Союз: основні галузі і сфери правового регулювання.	6	Л2	Сз4	ІР (реферат)			

7.	Основи Шенгенського права. Нормативні акти Європейського Союзу в сфері прикордонної діяльності.		Л4	С4				
8	Диференційований залік	4	Дз				ДЗ	30
	Всього	30						

Умовні скорочення:

Лекція – Л

Семінарське заняття – Сз

Індивідуальна робота – ІР

Диференційований залік - Дз

Заняття, що обов'язкове для оцінювання - Пз2

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
1.			14	Тема 1. Європейський Союз та його правова система: основні етапи еволюції.	
	1	<i>Лекція</i>	2	Європейський Союз – нова організація політичної влади в Європі. 1. Європейський Союз: склад, територія, населення. 2. Передумови та причини європейської інтеграції. 3. Основні етапи формування Європейських Співтовариств та Європейського Союзу.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7. 2.1. [с.15-28]; 2.2. [с.39-103], 3.3. [с.25-40].
		Самостійна робота	5	1. Панєвропеїзм. 2. Еволюція співробітництва Європейський Союз - Україна	1.1., 1.2., 1.3., 2.1. [с. 15-28]; 2.2. [с. 39-103], 3.3. [с. 35-45]
		Індивідуальна робота	5	Реферат з теми.	
	2	Семінар	2	Європейський Союз: устрій та правопорядок. 1. Європейський Союз: країни та народи. 2. Історичні передумови утворення Європейського Союзу. 3. Основні етапи формування Європейського Союзу.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7, 2.1. [с. 29-113]; 2.2. [с. 103-155]; 3.1. [с. 5-55], 3.2. [с. 30-65].
2.			14	Тема 2. Право Європейського Союзу: поняття, принципи, джерела, система.	
	1	Лекція	2	Право Європейського Союзу як особлива наднаціональна правова система. 1. Поняття і структура права Європейського Союзу. 2. Принципи права Європейського Союзу. 3. Джерела права Європейського Союзу. 4. Система права Європейського Союзу.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7, 2.1. [с. 29-113]; 2.2. [с. 103-155]; 3.1. [с. 5-55], 3.2. [с. 30-65].

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
	2	Індивідуальна робота	5	Реферат з теми	
		Самостійна робота	5	1. Право Європейського Союзу і європейська інтеграція. 2. Суб'єкти права ЄС. 3. Правова природа ЄС та його правової системи.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7, 2.1. [с. 29-113]; 2.2. [с. 103-155]; 3.1. [с. 5-55], 3.2. [с. 30-65].
	2	Семинар	2	Сутність права Європейського Союзу. 1. Правова та соціальна сутність права Європейського Союзу. Загальні та спеціальні принципи права Європейського Союзу. 2. Джерела права Європейського Союзу: первинні, вторинні. 3. Предметний, функціональний та структурний підходи до побудови системи права Європейського Союзу. 4. Право Європейського Союзу як наука та навчальна дисципліна.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7, 2.1. [с. 113-158]; 2.2. [с. 155-227], 2.4. [с.44 – 95].
3.			14	Тема 3. Компетенція та сфери діяльності Європейського Союзу та Європейського Співтовариства.	
	1	Лекція	2	Компетенція Європейського Союзу. 1. Компетенція Європейського Співтовариства. 2. Компетенція Європейського Союзу у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки. 3. Компетенція Європейського Союзу з питань боротьби із злочинністю. 4. Цілі та принципи діяльності Європейського Союзу.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7, 2.1. [с. 113-158]; 2.2. [с. 155-227], 2.4. [с.44 – 95].
		Самостійна робота	5	1. Зміни в компетенції Європейського Союзу відповідно до Римського договору 1957р. (в редакції Амстердамського договору 1997 р., Ніццького договору 2001 р.) та Лісабонських договорів 2007 р. 2. Правопорядок Євросоюзу та правопорядок України. 3. Правовий механізм співробітництва між ЄС та Україною.	1.1., 1.2., 1.3., 1.7, 2.1. [с. 113-158]; 2.2. [с. 155-227], 2.4. [с.44 – 95].
		Індивідуальна	5	Реферат з теми.	

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
		робота			
	2	Семинар	2	Правовий механізм ЄС. 1. Предмети відання та сфери діяльності Європейського Союзу. 2. Спільна зовнішня політика та політика безпеки. 3. Співробітництво поліцій та судових органів в кримінально-правовій сфері. 4. Додаткова компетенція Європейського Союзу.	1.7., 2.1. [с.113-158]; 2.2. [с. 155–227], 2.4 [с. 44-95]
4.			14	Тема 4. Інститути та органи Європейського Союзу.	
	1.	Лекція	2	Інститути європейського співтовариства та європейського союзу. 1. Поняття та система органів європейського союзу. 2. Основні органи ЄС: їх структура, функції та порядок обрання.	1.7., 2.1. [с.113-158]; 2.2. [с. 155–227], 2.4 [с. 44-95]
		Самостійна робота	5	1. Європейський інвестицій банк. 2. Європейський соціальний фонд. 3. Фонд єднання.	1.7., 2.1. [с.113-158]; 2.2. [с. 155–227], 2.4 [с. 44-95]
		Індивідуальна робота	5	Реферат з теми.	
	2	Семинар	2	Органи європейського союзу. 1. Європейська Рада. 2. Європейський парламент. 3. Рада Європейського Союзу. 4. Європейська Комісія. 5. Судова система Європейських Співтовариств та Європейського Союзу. 6. Контрольні та консультативні органи. Європол.	1.4., 1.7., 1.11, 2.1 [с. 404-445] 2.2. [с. 380-425], 3.4. [с. 15-65], 3.10. [с. 55-85].
5.			14	Тема 5. Основи правового статусу людини і громадянина в Європейському Союзі.	

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
	1	Лекція	2	Інститут основ правового статусу людини і громадянина: місце в системі права Європейського Союзу. 1. Основи правового статусу людини і громадянина як правовий інститут права Європейського Союзу. 2. Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Європейському Союзі. 3. Гарантії прав та свобод людини і громадянина.	1.4., 1.7., 1.11, 2.1 [с. 404-445] 2.2. [с. 380-425], 3.4. [с.15-65], 3.10. [с. 55-85].
		Самостійна робота	5	1. Роль Європейської Комісії в механізмі реалізації рішень Європейського Союзу. 2. Порядок розгляду (практика) справ щодо відновлення порушених прав та свобод людини (громадянина) в Європейському Суді з прав людини.	1.7., 2.1 [с. 177-225], 2.2. [с. 425-775].
		Індивідуальна робота	5	Реферат з теми	
	2	Семінар	4	Правовий статус особи в Європейському Союзі 1. Принципи правового статусу особи в Європейському Союзі. 2. Громадянство Європейського Союзу. 3. Хартія Європейського Союзу про основні права від 7 грудня 2000 року. 4. Гарантії прав людини і громадянина в ЄС.	1.7., 2.1 [с. 177-225], 2.2. [с. 425-775].
			16	Тема 6. Європейський союз: основні галузі і сфери правового регулювання.	
6.	1	Лекція	2	Основи правового регулювання Спільного ринку. 1. Поняття і принципи внутрішнього ринку у праві ЄС. 2. Митний союз. 3. Свобода руху товарів, осіб. 4. Свобода заснування та свобода надання послуг.	1.7., 2.1 [с. 177-225], 2.2. [с. 425-775].
		Самостійна		1. Інтелектуальна власність в праві Європейського Союзу.	1.8., 1.9., 1.10., 1.12.,

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
		робота	5	2. Зобов'язальне право. 3. Антимонопольна політика та право конкуренції Європейського Союзу.	2.2. [с. 775-880]; 3.5., 3.6. [с. 5-25], 3.7, 3.8, 3.9.
		Індивідуальна робота	5	Реферат з теми.	
	2	Семінар	4	Основні галузі і сфери правового регулювання. 1. Поняття та принципи спільного ринку. 2. Митний союз. 3. Правові основи Економічного та валютного союзу. 4. Правовий статус Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку. 5. Загальна соціальна політика. Законодавство про працю та соціальне забезпечення. 6. Правова охорона навколишнього природного середовища.	1.8., 1.9., 1.10., 1.12., 2.2. [с. 775-880]; 3.5., 3.6. [с. 5-25], 3.7, 3.8, 3.9.
7.			8	Тема 7. Основи Шенгенського права. Нормативні акти Європейського Союзу в сфері прикордонної діяльності.	
	1	Лекція	4	Основи Шенгенського права. 1. Поняття, джерела Шенгенського права. 2. Загальна характеристика нормативних актів європейського союзу в сфері прикордонної діяльності. Шенгенський кодекс про кордони. 3. Шенгенська віза: поняття та класифікація. 4. Шенгенська інформаційна система.	1.8., 1.9., 1.10., 1.12., 2.2. [с. 775-880]; 3.5., 3.6. [с. 5-25], 3.7, 3.8, 3.9.
	2	Семінар	4	Прикордонна політика Євросоюзу. 1. Поняття, джерела, сфера дії Шенгенського права. 2. Загальна характеристика нормативних актів європейського союзу в сфері прикордонної діяльності.	1.1., 1.2., 1.3., 2.1. [с. 15-28]; 2.2. [с. 39-103], 3.3. [с. 35-45]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	7
				3. Шенгенська віза: поняття та класифікація. 4. Шенгенська інформаційна система. 5. Основні питання взаємодії України з ЄС у правоохоронній сфері.	
Диференційований залік			4		
Усього за дисципліну			90		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

- 1.1. Договір про Європейський Союз 1992 року (в редакції Лісабонського договору від 2007 року).
- 1.2. Договір про функціонування ЄС 1957 року (в редакції Лісабонського договору від 2007 року).
- 1.3. Хартія ЄС про основні права 2000 року
- 1.4. Договір, підписаний в Шенгені 14 червня 1985 року між Урядами Держав Бенілюксу, Федеральної Республіки Німеччини та Республіки Франції «Про поступову ліквідацію контролю на їх спільних кордонах» (так звана Конвенція Шенген).
- 1.5. Виконавчий протокол до Договору Шенгену від 19 червня 1990 року.
- 1.6. Директива Ради NR 562/2006/WE від 15 березня 2006 р. про кодекс правил, що регулюють рух осіб через кордон. Кодекс Шенгенських кордонів (Офіційний вісник WE L105 від 13.04.2006 року).
- 1.7. Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другого боку, від 27 червня 2014 року (ратифікована Законом від 16 вересня 2014 року). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.
- 1.8. Угода між Україною і Європейським Союзом про реадмісію осіб від 18 червня 2007 року (ратифікована Законом від 15 січня 2008 року). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.
- 1.9. Статут Ради Європи від 5 травня 1949 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.
- 1.10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.
- 1.11. Європейська соціальна хартія 1996 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.

1.12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.

1.13. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1189-р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України.

1.14. Національна стратегія у сфері прав людини: затверджена Указом Президента України від 25.08.2015 року.

9.2. Базова

2.1 Право Європейського Союзу : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, В. П. Філонов, О. В. Філонов та ін. ; за ред. В.М. Бесчастного. 2-ге вид., стереотип. К. Знання, 2011. 366 с.

2.2 Право Європейського Союзу : підручник / В. І. Муравйов, О. М. Лисенко, І. В. Влялько та ін. ; за ред. В.І. Муравйова. К. : Юрінком Інтер, 2011. 704 с.

2.3 Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / М. В. Буроменський, Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова та ін. ; за заг. ред. М. В. Буроменського. Х : Право, 2015. 328 с.

9.3. Допоміжна

3.1. Дотримання прав іноземців при виконанні адміністративних процедур: узагальнення норм міжнародного права. / Державна прикордонна служба України, Міжнародна організація з міграції (МОМ), Держдепартамент США. 2013. 72 с.

3.2. Пособие по правам человека для работников пограничных служб. Опыт Польши. Варшава: Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека, 2000. 140с.

X. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ (ІНТРАНЕТІ)

1.1. Офіційний сайт ВРУ – <http://zakon4.rada.gov.ua>

1.2. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». – <http://uk.wikipedia.org>

1.3. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України // <http://dpsu.gov.ua>

1.4. Офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН в Україні // <http://unhcr.org.ua/uk/>

1.5. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції в Україні // <http://iom.org.ua/ua/>

1.6. Модульне середовище навчання: 10.241.24.9.

Додаток А
Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота

МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний